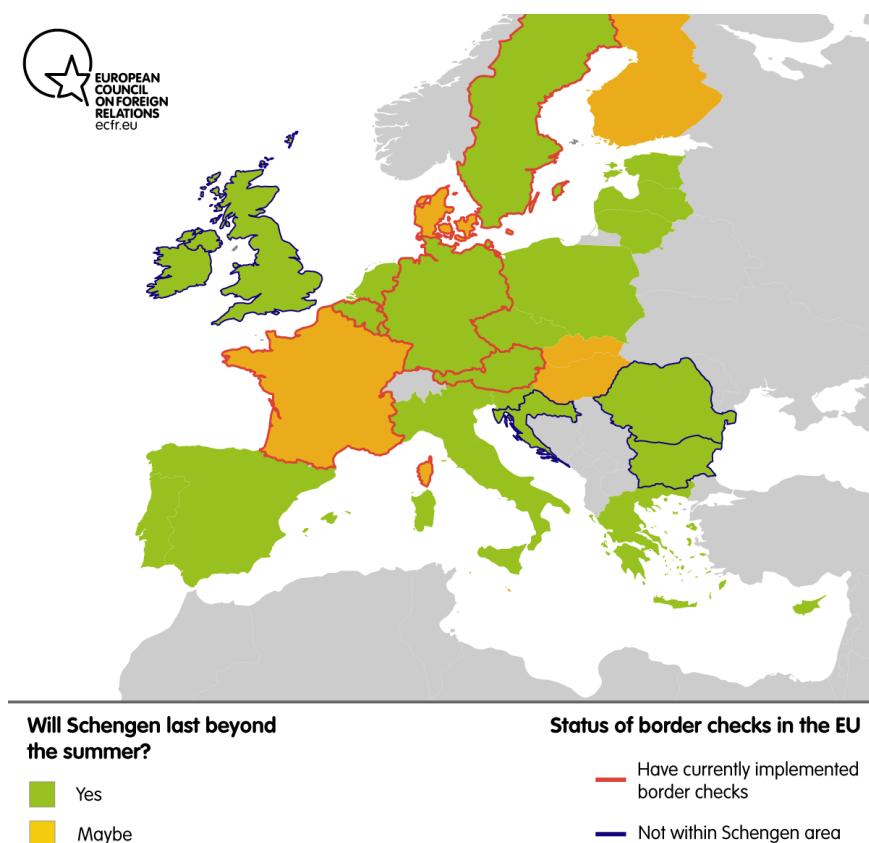

Бъдещето на Шенген

Безкрайни опашки по граничните пунктове. Подаване на документи в посолството за виза. Ограничения на пътуванията из Европа. Благодарение на Шенген, за много от европейските граждани, всичко това е избледнял спомен.

Но отношението към един от някогашните основополагащи принципи на ЕС, днес е променено заради изпитанията, пред които сме изправени – кризата с бежанците, напускането на Великобритания и терористичните атаки, случващи се на континента. Свидетели сме на това как страни членки самостоятелно или заедно с други страни влияят на свободното движение в ЕС. Няколко са държавите членки, върнали контрола по границите си, измежду които Швеция и Дания (чиито безграничен режим е в действие преди Шенген) заради фактори като бежанската криза и терористичните актове.

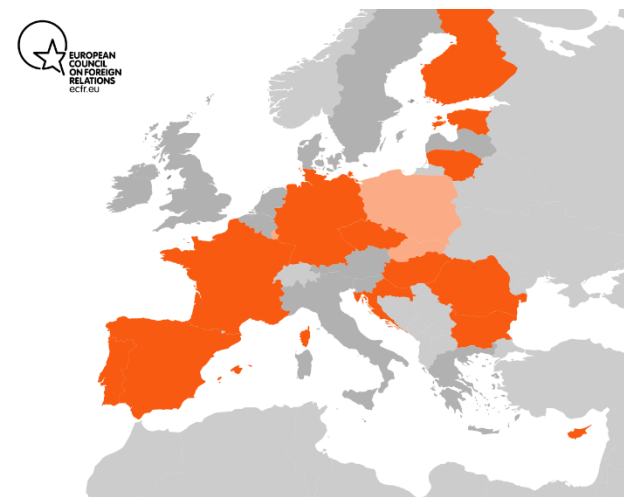
Отклонението от идеята за свободно движение без граници е толкова голямо, че през 2016 г. Европейската комисия издаде „[Карта, която води обратно към Шенген](#)”. Публикуването на такъв документ преди шест месеца би било немислимо.

За да проследим как „Шенгенската криза” се отразява на различните части на ЕС, ние помолихме нашите 28 анализатори, разпръснати из Европа, да проследят

действията и вижданията за Шенген в собствената си държава. Нашето обобщение е базирано на техните изследвания. За да открият какви са реалистичните перспективи за Шенген, нашите изследователи оценяваха както общественото мнение и новосъздадените закони, така и мненията на представители от институциите и експерти.

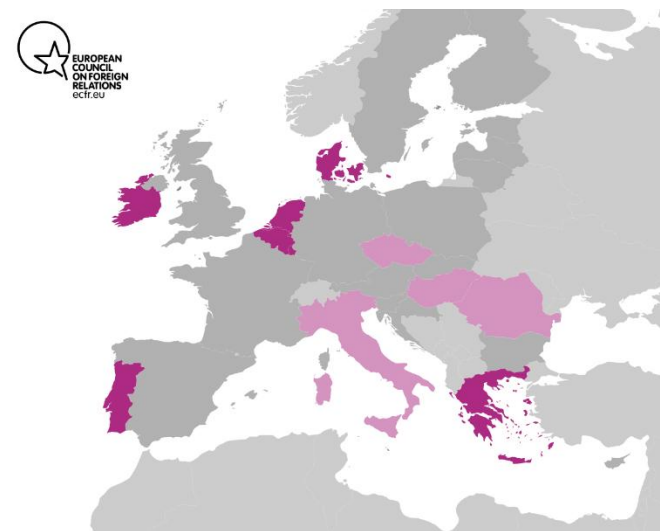
Европейското отношение към Шенген

Въпреки мрачните заглавия, ограничаването на Шенген в някои от страните членки не влияе на принципите на останалите и вярата им във възможността целостта на зоната да бъде възстановена. Нашето проучване показва, че 22 от 28-те страни членки са сигурни, че ще има Шенген и след това лято. Шест от страните, изразили съмнения около стабилността на Шенген, казват, че не вярват той да спре да съществува дори и при влошаване на бежанската криза. В голям брой официални изявления правителствата на държавите членки утвърждават нуждата от възвръщане на целостта на зоната. Въпреки съпротивлението си срещу многобройни общоевропейски политики за решаване на бежанската криза, Вишеградската четворка **заявява**: „Шенген остава основополагащ принцип и символ на постиженията на европейската интеграция. Ние сме решени да се борим за запазването на Шенген, за да може гражданите и бизнеса в Европа да продължават да се радват на привилегиите, които той носи.”

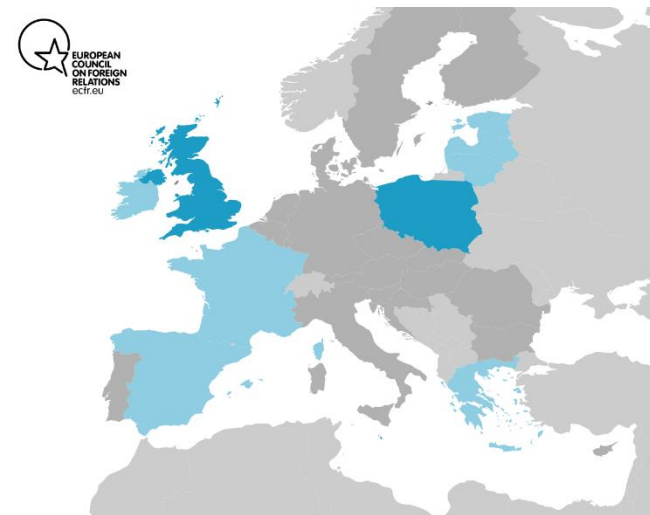
What is your government most concerned about in considering the future of Schengen?

a) principle of freedom of movement

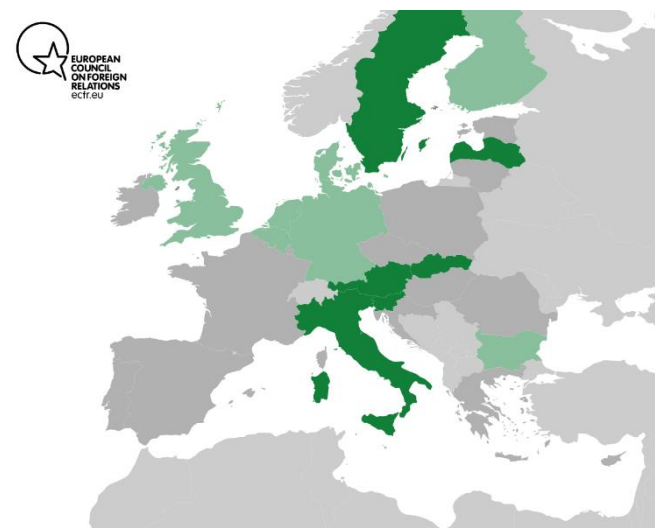
What is your government most concerned about in considering the future of Schengen?

b) the economic benefits of open borders

What is your government most concerned about in considering the future of Schengen?

c) security concerns

What is your government most concerned about in considering the future of Schengen?

d) managing refugee flows within the EU

По-тъмните цветове обозначават основните проблеми, а по-бледите цветове - второстепенните притеснения на страните

Какво прави европейците толкова предани на Шенген?

Ние открихме, че за 13 от държавите е най-важно да бранят правото си на свободно движение в Европа. Това е, което те намират за най-важния въпрос относно бъдещето на Шенген. Икономическите ползи от Шенген и управяването на мигрантския поток са следващите по важност приоритети за страните членки. Тези два фактора бяха на първо място съответно за пет и за седем държави членки. Всички тези аспекти са неразривно свързани. Икономическите ползи са продукт на свободното движение на труда в Европа, което не би било възможно без Шенген, а проблемите в сигурността и икономиката идват именно от невъзможността за справяне с потока по границите. Въпреки че въпросът за сигурността не бе поставен на първо място от никоя от държавите, той бе включен в първите два или три фактора, избрани от тях.

Въпреки ужаса от справянето с трансграничния тероризъм в безгранична територия, за държавите членки Шенген все още носи повече сигурност, което пък оставя място за идеята, че най-продуктивно би било, страните в Европа да се борят заедно срещу тероризма. Тази идея се подчертава от съществуващото дълбоко убеждение, че върнатите през последните няколко месеца в Европа граници ще бъдат само временни, а не постоянни, макар пътят обратно към Шенген да изглежда труден.

Икономиката на Шенген

Единството продължава да е дългосрочната цел за членовете на Шенген, най-вече заради практически причини, отколкото заради вярата в един устойчив европейски идеал. Нашите експерти откриха, че финансовите въпроси и Шенген са приоритетът, който взема превес над останалите. Единствено в Кипър и Люксембург притеснението за европейската самоличност е посочен като водещ. За страни, които са изградили пазарите си върху идеите за свободно движение и търговия, един евентуален край на Шенген би бил изключително тежък.

Всяка минута е от значение в бизнеса и времето за преминаване на границите се превръща във важен и голям разход. Европейската комисия посочи, че при евентуален разпад на Шенген, времето за чакане по границите ще повиши преките разходи с 7.5 милиарда евро годишно. В края на миналата година датската железопътна компания DSB съобщи, че контролът на границите между Дания и Швеция коства на компанията около 1 милион датски крони на ден (над 134 000 евро).

Туристите и тези, на които се налага да пътуват често, могат да очакват увеличение до 5.2 милиарда евро на година. Всекидневно около 40 000 граждани на Италия пресичат граници до местоработата си, а 2.1 % от унгарската работна ръка пътува главно до Австрия и Словакия, за да работи. Вероятният спад на пътуванията в шенгенското пространство, заедно с ресурсите, необходими за управляването на границите ще доведат до допълнителни увеличения, както следва:

Великобритания: прираст от 1%, дължащ се на разпада на Шенген, ще коства 87 милиарда евро до 2025 г.

Австрия: всекидневни загуби, вариращи между 2.5 и 8.5 милиона евро, се очакват при затваряне на всички австрийски граници.

Белгия: през 2017 г. основните търговски партньори на страната – Германия, Франция и Холандия – ще се равняват на 50% от всичият и износ.

България: 65% от българите подкрепят решенията по въпроса с миграцията да бъдат вземани на европейско равнище.

Република Хърватия: най-големи щети при евентуално затваряне на границите ще понесе туристическият отрасъл, загубите от който се равняват на 10.4% от БВП.

Кипър: освен Гърция, най-силните партньори за износ на страната са Великобритания (10.2%), Израел (5.4%) и САЩ (4.2%).

Република Чехия: спад от 5% в износа на суровини би означавал годишна загуба от 0.25 % от БВП.

Дания: железопътната компания DSB заяви, че контролът по границата между Швеция и Дания коства на компанията около 134 000 евро на ден.

Естония: според проведени анкети, 59% от населението би жертвало членството си в Шенген, заради заплахи, свързани с контрола на бежанския поток.

Финландия: 58% от финландците са отговорили през януари 2016 г., че са готови контролът по границите да бъде възстановен.

Франция: затварянето на границите ще коства 1 милиард евро годишно на френската икономика и 10 милиарда евро годишно след това заради намаляващата търговия със съседите ѝ.

Германия: връщането на границите ще коства на страната общо 77 милиарда евро до 2025 г.

Гърция: резервациите за почивки на остров Кос са паднали с 60%, след като там беше установен кризисен център.

Унгария: 2.1 % от работната ръка пътува ежедневно до Австрия и Словакия.

Ирландия: 4 милиона евро е коствало оборудването на системи за сигурност, финансирано от Шенгенската информационна система.

Италия: между 2016 и 2025 г., Италия би загубила около 50 милиарда евро след евентуален разпад на Шенген.

Латвия: скорошно изследване показва, че 23% от отговорилите са съгласни, че страната трябва да допринесе финансово за сделката с Турция, сключена през март.

Литва: според изследване, проведено след атаките в Париж, 86% от литовците смятат, че повишените нива на престъпност и притока на бежанци са свързани.

Люксембург: 56% от камионите пътуващи из Европа, правят отклонение през Люксембург, за да заредят гориво на по-ниски цени.

Малта: най-големите партньори за износ на Малта са Германия 20.1%, Франция 12.8%, Италия 9.3%, Либия 6.7% и Великобритания 6.6%.

Холандия: до 2020 г. евентуално връщане на границите би коствало на Холандия 9 милиарда евро.

Полша: около 1.3 милиона поляци живеят и работят в шенгенското пространство.

Португалия: 83% от португалците подкрепят идеята за свободно движение.

Румъния: близо 1 милиард евро са били вложени в изграждането на границите на страната, така че да отговарят на изискванията за прием в Шенген.

Словакия: след присъединяването си към ЕС, износът на страната се е удвоил – главно към Германия, Република Чехия и Полша.

Словения: при разпадане на Шенген би се добавил 1 час за чакане на границата, което ще коства 8 милиона евро на словенската транспортна икономика годишно.

Испания: според най-негативните предположения годишните загуби биха се равнявали на 140.8 милиона евро през следващото десетилетие.

Швеция: през моста, свързващ Дания и Швеция, дневно преминават 15 000 пътници, подлежащи на идентификация.

Изследване на фондация „Бертелсман“ оценява загубите, причинени от връщането на границите на 470 милиарда евро за Европейския Съюз и 77 милиона евро за Германия през 2016 г.

Завръщането на контрола по границите

Въпреки подкрепата, с която се ползва Шенген и ясната представа за икономическите последици в случай на срив, към момента има шест страни членки, които упражняват контрол върху границите си (Австрия, Белгия, Дания, Франция и Швеция).

Шенгенското споразумение предвижда възможност за временно връщане на граничните проверки, именно заради вероятността от екстремни ситуации като тези, пред които тези шест страни членки изправени, те са и причината те да върнат граничния контрол. Според споразумението за Шенген такива ситуации са: пряка заплаха за публичната политика или заплаха за вътрешната стабилност. Също така в споразумението е упоменато, че тези мерки следва да бъдат вземани само в извънредни ситуации, като е задължително да се изпълняват в пропорционалност с настоящия проблем. През 2015 г. Унгария, Малта и Словения постановиха гранични проверки заради притока на бежанци, но тази практика бе прекъсната.

За съжаление, фактът, че някои проверки са с почти постоянен статут, влияе негативно на визията на Шенген като основополагащ принцип на европейското сътрудничество. Нашето проучване не открива връзка между страните, които поставят стабилността на Шенген под въпрос, тези които върнаха част от граничния си контрол и тези, които смятат, че връщането на граничния контрол би могло да се окаже като добра практика за в бъдеще. Тази склонност към

приоритизирането на националните интереси за кратък период от време може да се обясни с общественото мнение.

Как да тълкуваме общественото мнение?

Много изненадващ е фактът, че трите страни, описали сигурността като главен проблем, на който трябва да бъде обърнато внимание, не са сред основните, които са поели по-голямата част от мигрантския поток. В сравнение с други държави, за Великобритания последиците от бежанската криза са съвсем ограничени, като те са приели само малка част от квотите за разселване. Въпреки това, за Обединеното Кралство въпросът за сигурността е ключов. Малта от своя страна, въпреки че е граница на Европейския съюз, също не е пострадала значително от кризата, защото се защитава от една страна с ФРОНТЕКС Италия, а от друга с ЕУНАВФОР и декларира спад от 85% на нередовните имигранти през последните 2 години. След атаките в Брюксел, полският министър-председател Беата Шилдо оттегли обещанието си да приема бежанци. За 2015 г. страна е получила над 10 000 заявления за убежище, за сравнение Унгария е получила 174 000, а Германия е получила два пъти повече от това.

„Страхът от непознатото“ е водещ фактор в допитванията до общественото мнение. Над 80% от гражданите на Литва, смятат, че увеличаването на броя бежанци ще допринесе за покачване на нивата на престъпността – това открива Центъра за социални проучвания в Литва. За 2015 г. в Литва има постъпили едва 275 заявления за предоставяне на убежище. На друг въпрос, 70% от латвийците смятат, че има достатъчно бежанци в държавата им. В Естония, където за изминалата година има постъпили 225 заявление за получаване на убежище, 59% от населението са готови да се откажат от членството си в Шенген в замяна на по-голям контрол над притока от бежанци. За сравнение в Германия подкрепата за връщането на контрола по границите пада от 53% на 49%.

Общественото мнение е една променлива, която никога не може да бъде предвидена с точност. То ще има все по-голямо влияние върху вземането на решения и бъдещето на границите, особено ако се вземе предвид и скоростното развитие на крайните партии в държави като Дания, Финландия и Словакия.

Заклучение

Въпреки голямото предизвикателство, пред което е изправено Шенгенското пространство, страните членки изглежда са силно привързани към идеала за Европа без граници и дивидентите, които това носи. Те искат да са сигурни, че свободата на движение за гражданите ще продължи да съществува, както и икономическите ползи, идващи от съществуването на такава зона. Още повече те вярват в идеята за засилване на сигурността на континента, чрез сътрудничество между страните членки.

Истинското предизвикателство днес е да се придвижим възможно най-далеч от статуквото и да възобновим практиките, които позволяват шенгенското пространство да функционира нормално. Европа е тръгнала по път, който много скоро може да завърши с разрушаването на Шенген. Това проучване има за цел да подтикне европейските лидери към действия за запазването на така значимото шенгенско пространство, като внимателно анализират въпроса повдиган от всички – сигурността и бежанската криза. Това е единственият начин да възстановим доверието и да възобновим безконтролния режим по границите.

Този доклад на ЕСВП е част от проекта „Преосмисляне: Европа“, една съвместна инициатива на ЕСВП и фондация Меркатор.